

Kadın Futbol 1. Liginde Oynayan Sporcuların Futbol Branşına Yönelmesinde Aile Çevre ve Toplum Unsurlarının Etkisinin Araştırılması*

Melis KARAKOYUN¹ , İsa AYDEMİR²

Özet

Amaç: Bu araştırmanın amacı, Kadın Futbol 1. Ligi'nde oynayan sporcuların futbola yönelmesinde aile, çevre ve toplum faktörlerinin etkisini incelemektir.

Yöntem: Araştırmanın evrenini 2023-2024 sezonunda Türkiye kadın futbol 1. liginde mücadele eden 408 sporcu oluşturmuştur. Örneklemi ise bu ligde yer alan 240 sporcu oluşturmaktadır. Veri toplama aracı, 4 soruluk kişisel bilgi formu ve 'Spora Başlama Nedenleri ve Beklentileri' ölçeğinden oluşmaktadır. Veriler SPSS programıyla analiz edilmiş, normallik sınaması sonrası t-testi ve One Way ANOVA uygulanmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak belirlenmiştir.

Bulgular: Bulgulara göre, spora 5-8 yaş aralığında başlayan sporcuların spora ilgisi daha yüksek bulunmuş, aile, çevre ve eğitim faktörleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Babaları spor yapan sporcular ile yerleşim yeri ve lisans düzeyine göre gruplar arasında da anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0,05$).

Sonuç: Sonuç olarak, kadın futbolcuların spora yönelmesinde aile desteği, yaşadıkları çevre ve eğitim düzeyi gibi unsurların önemli bir rol oynadığı, bu faktörlerin spora başlama yaşı, sporla ilgilenme düzeyi ve spordan beklentileri üzerinde anlamlı farklılıklar yarattığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlardan hareketle, farkındalık artırılması ve kadın futboluna yönelik destek programlarının artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: 1. Lig, Futbola Yönelme, Kadın Futbolcular, Kadın Sporcuların Motivasyonu,

A Study Exploring the Influence of Family, Social Environment, and Societal Factors on Women's Decision to Play Professional Football in The Women's Football 1st League

Abstract

Aim: The aim of this study is to investigate the impact of family, environment, and societal factors on the inclination of athletes competing in the Women's Football 1st League towards football.

Methods: The study population comprises 408 athletes from the 2023-2024 season of Turkey's Women's Football 1st League, while the sample includes 240 athletes. Data was collected using a 4-item personal information form and the "Reasons for Starting Sports and Expectations" scale. Analyses were conducted using SPSS, with t-tests and One Way ANOVA applied after normality testing. The significance level was set at $p < 0.05$.

Results: The findings reveal that athletes who started sports between the ages of 5 and 8 exhibited a higher interest in sports, with significant differences observed in relation to family, environment, and education factors ($p < 0.05$). Significant differences were also identified based on having a father involved in sports, residential area, and education level ($p < 0.05$).

Conclusion: In conclusion, it was determined that factors such as family support, the environment in which they live, and education level play a significant role in women's decision to pursue sports. These factors created significant differences in terms of age of starting sports, level of interest in sports, and expectations from sports. Based on these findings, raising awareness and increasing support programs for women's football are recommended.

Keywords: Football Orientation, 1st League, Motivation of Women Athletes, Women Football Players.

Gönderi Tarihi : 03.07.2025

Kabul Tarihi : 25.09.2025

Online Yayın Tarihi : 30.09.2025

<https://doi.org/10.18826/useeabd.1734239>

GİRİŞ

Spor, bireylerin fiziksel sağlığını desteklemenin ötesinde, psikolojik iyilik hali, sosyalleşme, stres yönetimi ve kendini ifade etme gibi birçok açıdan bireysel gelişime katkı sağlayan önemli bir yaşam pratiğidir (Atasoy ve Kuter, 2005; Tazegül, 2014). Düzenli egzersiz ve spor etkinlikleri bireylerin potansiyellerini ortaya koymalarına, olumsuz duygularla başa çıkmalarına ve yaşam kalitelerini artırmalarına yardımcı olmaktadır. Bununla birlikte, bireylerin spora yönelimlerinde yalnızca bireysel istekler değil; kültürel değerler, sosyal normlar, aile yapısı, ekonomik olanaklar ve toplumsal cinsiyet rolleri gibi çok sayıda sosyal etmen etkili olmaktadır (Şebin ve ark., 2007). Spor yalnızca bireysel bir uğraş değil, aynı zamanda sosyal, kültürel ve ekonomik boyutları olan küresel bir olgudur. Futbol, dünya

¹ Hakkâri Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Türkiye, rojdan_7552@hotmail.com

² Sorumlu Yazar: Hakkâri Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, Türkiye, isaaydemir@hakkari.edu.tr

*Bu çalışma birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

genelinde en yaygın ve en çok ilgi gören spor dallarından biri olarak hem amatör hem de profesyonel düzeyde geniş kitlelere hitap etmektedir (Orta, 2000). Gelişen sanayi ve teknolojiyle birlikte değişen yaşam biçimleri, fiziksel aktivite düzeyini azaltmış, buna karşılık boş zamanlarda sporun bir değerlendirme aracı olarak öne çıkmasına neden olmuştur. Bu süreçte, spor bireyler için sadece bir boş zaman etkinliği değil, aynı zamanda kariyer ve gelir kaynağı olarak da önem kazanmıştır (Afyon ve Tunç, 1997). Toplumların spora olan ilgisi arttıkça, bireylerin spor branşı tercihlerinde de belirli eğilimler oluşmaktadır. Futbolun maddi ve manevi kazanımları, ailelerin çocuklarını bu branşa yönlendirmelerinde etkili olmaktadır. Ayrıca, beden eğitimi öğretmenleri ve antrenörlerin yönlendirmeleri, sosyal çevrenin etkisi, arkadaş grupları ve okul ortamı gibi faktörler de bireyin futbolu tercih etmesinde belirleyici olabilmektedir (Bozlu, 2019). Literatürde, kadın bireylerin futbol branşına yöneliminde bu tür faktörlerin daha karmaşık bir yapı oluşturduğu ve toplumsal cinsiyet rollerinin belirleyici olduğu vurgulanmaktadır (Günay ve Yüce, 2001). Kadınların futbola katılımı tarihsel olarak çeşitli toplumsal önyargılarla sınırlanmış, bu sporun erkeklere özgü olduğu yönündeki yaygın algılar nedeniyle kadınlar futbol branşında çoğu zaman görünmez kılınmıştır (Pfister, 2010). Kadın futbolcuların yalnızca erkekler değil, hemcinsleri tarafından da desteklenmemesi ve ayrımcılığa uğramaları, bu alandaki gelişimi sekteye uğratmıştır. Ancak son yıllarda artan toplumsal farkındalık, kadınların spor alanındaki varlıklarını daha görünür kılmaya başlamıştır. Araştırmalar, kadınların futbola yönelmesinde sevgi, ilgi, rol modellerin etkisi, sosyal ağlar, aile desteği ve toplumsal normların belirleyici olduğunu göstermektedir (Murphy ve ark., 2017; Knapp, 2011). Özellikle genç bireylerde eğitim ortamlarının ve öğretmenlerin rolü öne çıkarken, sporun sağlıklı nesillerin yetişmesindeki rolü hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde kabul görmektedir (Özcan, 2001; Green ve Oakley, 2001). Sporun bireysel düzeyde katılımını etkileyen faktörler arasında yaş, cinsiyet, gelir düzeyi, eğitim seviyesi, zaman yönetimi ve sosyokültürel çevre önemli değişkenler olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda, kadın futbolcuların spor yaşamlarına yönelme süreçlerinin yalnızca bireysel tercihlerle değil; aile yapısı, sosyal çevre, toplumsal normlar ve kültürel kabullerle şekillendiği görülmektedir. Literatürde kadın futbolcuların spora yöneliminde etkili olan faktörlere dair çalışmalar bulunsun da kadın futbol 1. ligi sporcuları özelinde aile, çevre ve toplumun etkilerini birlikte ele alan araştırmaların sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Bu çalışma, söz konusu boşluğu doldurmayı ve kadın futboluna katılımın sosyo-kültürel belirleyicilerini daha kapsamlı biçimde ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu yönüyle çalışma, hem kadın futboluna ilişkin bilimsel bilgi birikimine katkı sunmakta hem de spor politikaları ve destek programlarının geliştirilmesine yönelik önemli veriler sağlamaktadır. Dolayısıyla bu araştırmanın amacı, Kadın Futbol 1. Ligi'nde oynayan sporcuların futbola yönelmesinde aile, çevre ve toplum faktörlerinin etkisini incelemektir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, betimsel nitelikte olup genel tarama modeli kapsamında yürütülmüştür. Genel tarama modeli, çok sayıda bireyden oluşan evrenin belirli özelliklerine ilişkin genel bir yargıya ulaşmayı amaçlayan ve evrenin tamamı ya da bir örneklem üzerinde gerçekleştirilen sistematik veri toplama sürecidir (Karasar, 2012).

Evren ve örneklem

Araştırmanın evrenini, 2023-2024 sezonunda Türkiye Kadın Futbol 1. Ligi'nde yer alan 17 takımda lisanslı olarak futbol oynayan 408 kadın sporcu oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemine ise evrenden basit seçkisiz örnekleme yoluyla belirlenen ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 240 kadın futbolcu oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğünün yeterliliği, Sekaran tarafından önerilen ve farklı evren büyüklüklerine göre önerilen minimum örneklem hacimlerini içeren tablo dikkate alınarak belirlenmiştir (Sekaran, 2003). Söz konusu tabloya göre, 400 kişilik bir evrenden yapılacak çalışmalarda en az 212 kişilik bir örneklem yeterli temsiliyeti sağladığı belirtilmektedir.

Veri toplama araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla iki araç kullanılmıştır. İlk araç, katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla oluşturulan ve 4 sorudan oluşan Kişisel Bilgi Formudur. Bu formda; spora başlama yaşı, ailede sporla ilgilenen bireylerin varlığı, yerleşim yeri ve eğitim durumu gibi

değişkenler yer almaktadır. İkinci araç ise, bireylerin futbol branşına yönelme nedenlerini ve bu spordan beklentilerini ölçmek amacıyla uygulanan Spora Başlama Nedenleri ve Beklentileri Ölçeğidir. Her iki form da Google Forms aracılığıyla dijital ortamda sporculara ulaştırılmış ve gönüllülük esasına göre doldurulmuştur.

Spора başlama nedenleri ve beklentileri ölçeği: Araştırmada kullanılan ölçek, Yıldırım (2007), Bayraktar ve Sunay (2004), Atlı ve ark. (2017) ile Doğan (2023) tarafından yapılan çalışmalardan yararlanılarak geliştirilmiş ve Türkiye'deki farklı spor branşlarında uygulanmış geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır. Ölçek, bireylerin futbola yönelme nedenlerini ve futboldan beklentilerini ölçmeye yönelik olarak yapılandırılmıştır ve üç alt boyuttan oluşmaktadır:

- *Futbola yönelten etkenler alt boyutu (8 madde):* Aile üyeleri, arkadaş grubu, yaşanılan çevre, beden eğitimi öğretmeni, medya, televizyon, antrenörler ve spor tesislerinin etkisi değerlendirilmiştir.
- *Futbolu profesyonel olarak yapma nedenleri alt boyutu (9 madde):* Futbol sevgisi, maddi kazanç beklentisi, sağlık kazanımı, boş zaman değerlendirme, başarı isteği, toplumsal saygınlık gibi nedenler sorgulanmıştır.
- *Futboldan beklentiler alt boyutu (10 madde):* Sağlık, fiziksel görünüm, eğitim olanakları, kariyer planları (antrenörlük, beden eğitimi öğretmenliği), milli sporcu olma isteği gibi beklentiler değerlendirilmiştir.

Ölçek, 5'li Likert tipi olarak düzenlenmiş olup, "Hiç Yok" (1) ile "Çok Var" (5) arasında derecelendirilmiştir. Her bir alt boyut için elde edilen puanlar, katılımcıların ilgili alandaki görüş düzeylerini yansıtmaktadır. Likert ölçeğinin puan aralıkları, $4/5 = 0,80$ formülü ile hesaplanmış ve şöyle sınıflandırılmıştır: 1,00–1,80 = "Hiç Yok", 1,81–2,60 = "Yok", 2,61–3,40 = "Kararsız", 3,41–4,20 = "Var", 4,21–5,00 = "Çok Var". Ölçeğin güvenirlik katsayıları daha önce yapılan çalışmalarda sırasıyla; Yıldırım (2007) çalışmasında ,89, Bayraktar ve Sunay (2004) çalışmasında ,80, bu araştırmada ise ,78 olarak bulunmuştur.

Veri analizi

Futbola başlama nedenleri ölçeğinden elde edilen veriler SPSS programına aktarılmış ve çalışma kapsamında belirlenen değişkenlerin yüzde ve frekans değerleri hesaplanmıştır. Parametrik veya nonparametrik testlerin kullanılmasına karar vermek amacıyla normallik varsayımlarını sağlayıp sağlamadığı kontrol edilmiştir. Normallik analizi sonucunda, skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) değerleri incelenmiş; bu değerlerin +2,0 ile -2,0 arasında olduğu tespit edildiğinden, parametrik testlerin kullanılması uygun bulunmuştur (George ve Mallery, 2010). Bu bağlamda, ikili değişkenlerin analizinde t-testi, ikiden fazla değişkene sahip olan gruplar için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Yapılan istatistiksel analizlerde, gruplar arasındaki farklılıkların belirlenmesi için anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın desenine, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına, veri toplama sürecine ve verilerin analiz yöntemine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 1. Betimsel sonuçlar

Değişkenler	Gruplar	n	%
Futbola Başlama Yaşı	5-8 yaş	59	24,6
	9-12 yaş	103	42,9
	13-16 yaş	45	18,8
	17-20 yaş	33	13,8
Ailede spor ile ilgilenen birey	Babam	64	26,7
	Annem	20	8,3
	Kardeşim	31	12,9
	Yakın Akrabam	32	13,3
	Sporla ilgilenen yok	93	38,8
Yaşadıkları yer	Köy	44	18,3
	İlçe	49	20,4
	İl	91	37,9

	Büyükşehir	56	23,3
	Lise	97	40,4
Eğitim durumu	Lisans	108	45,0
	Lisansüstü	35	14,6
Toplam		240	100,0

Katılımcıların futbola başlama yaşlarına ilişkin dağılımlar incelendiğinde, 5-8 yaş arasında futbola başlayanlar 59 kişi (%24,6), 9-12 yaş arasında başlayanlar 103 kişi (%42,9), 13-16 yaş arasında başlayan 45 kişi (%18,8), 17-20 yaş arasında başlayan 33 kişi (%13,8) olduğu görülmüştür. Katılımcıların ailelerinde spor yapan aile bireylerine ilişkin dağılımları incelendiğinde, babaları spor yapan 64 kişi (%26,7), anneleri spor yapan 20 kişi (%8,3), kardeşi spor yapanlar 31 kişi (%12,9), yakın akrabası spor yapan 32 kişi (%13,3), ailesinde sporla ilgilenmeyen 93 kişi (%38,8) olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaşadıkları birim değişkenlerine ilişkin dağılımları incelendiğinde, köyde ikamet eden 44 kişi (%18,3), ilçede ikamet eden 49 kişi (%49 kişi), ilde ikamet eden 91 kişi (%37,9) ve büyükşehirde ikamet eden 56 kişi (%23,3) olduğu görülmektedir. Katılımcıların eğitim durumu değişkenine ilişkin dağılımları incelendiğinde ise, lise eğitim seviyesine sahip 97 kişi (%40,4), lisans eğitim seviyesinde olan 108 kişi (%45,0), lisansüstü eğitim seviyesinde olan 35 kişi (%14,6) olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Ölçekten alınan ortalama değerlerin dağılımları

Değişkenler	$\bar{X}$	Minimum	Maximum	Cronbach Alpha	Çarpıklık	Basıklık
Sporla Uğraş	4,37	2,50	5,00	,76	-,67	-,35
Spora Teşvik Eden Unsurlar	3,28	1,00	2,00	,74	-,18	-,39
Spordan Beklenti	4,51	5,00	5,00	,70	-1,57	1,99

2023-2024 sezonunda Türkiye kadın futbol birinci liginde mücadele eden sporcuların ölçekten alınan ortalama puanlar incelendiğinde, sporla uğraş alt boyutundan $\bar{X}=4,37$, spora teşvik eden unsurlar alt boyutundan $\bar{X}=3,28$, spordan beklenti alt boyutundan $\bar{X}=4,51$ puan aldıkları görülmektedir. Ölçeğin alt boyutlarına yönelik; Sporla Uğraş $\alpha=.76$, Spora Teşvik Eden Unsurlar $\alpha=.74$, Spordan Beklenti $\alpha=.70$ Cronbach Alpha katsayısı ,70 üzeri çıktığından dolayı güvenirliliğin sağlandığını söylenebilir. Futbola başlama nedenleri ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin normallik sınaması incelendiğinde, verilerin normallik varsayımlarını (± 2) sağladığı görülmektedir (George ve Mallery, 2010).

Tablo 3. Katılımcıların spora başlama yaşı değişkenine ilişkin dağılımları

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{X}$	S.S.	F	p	Tukey
Spora Teşvik Eden Unsurlar	5-8 yaş ^a	59	3,31	,77	4,72	,03*	d>a
	9-12 yaş ^b	103	3,09	,76			
	13-16 yaş ^c	45	3,33	,91			
	17-20 yaş ^d	33	3,68	,77			
Sporla Uğraş	5-8 yaş ^a	59	4,33	,58	9,11	,00*	a>c,d
	9-12 yaş ^b	103	4,56	,54			
	13-16 yaş ^c	45	4,19	,46			
	17-20 yaş ^d	33	4,06	,58			
Spordan Beklenti	5-8 yaş ^a	59	4,51	,64	10,26	,00*	a>d,c
	9-12 yaş ^b	103	4,72	,52			
	13-16 yaş ^c	45	4,20	,63			
	17-20 yaş ^d	33	4,23	,73			

* $p<0,05$; One Way ANOVA Test

Katılımcıların spora başlama yaşı değişkenine ilişkin analiz sonuçları incelendiğinde, spora teşvik eden unsurlar, sporla uğraş ve spordan beklenti alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmektedir ($p<0,05$). Verilerin analizi kısmında ortaya çıkan anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Tukey testi uygulanmıştır. Bu analiz sonucunda, spora teşvik eden unsurlar alt boyutundaki anlamlı farklılık 5-8 yaş arasında spora başlayan sporcular ile 17-20 yaş arasında spora başlayan katılımcılar arasında olduğu görülmektedir. Sporla uğraş alt boyutu ve spordan beklenti alt boyutundaki anlamlı farklılığın Tukey testi ile incelendiğinde, her iki alt boyutundaki anlamlı farklılığın aynı gruplar arasında olduğu görülmektedir. 5-8 yaş arasında spora başlayan sporcular ile 13-16 yaş arasında spora başlayanlar ve 17-20 yaş arasında spora başlayanlar arasında olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Katılımcıların ailelerinde spor yapan birey değişkenine ilişkin dağılımları

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{X}$	S.S.	F	p	Tukey
Spora Teşvik Eden Unsurlar	Babam ^a	64	3,32	,80	5,35	,00*	b>c,d,a,e
	Annem ^b	20	3,67	,59			
	Kardeşim ^c	31	3,52	,85			
	Yakın Akrabam ^d	32	3,46	,79			
	Sporla ilgilenen Yok ^e	93	3,00	,78			
Sporla Uğraş	Babam ^a	64	4,60	,51	9,89	,00*	b>a,d,e,c
	Annem ^b	20	4,81	,34			b>d,e,c
	Kardeşim ^c	31	4,19	,45			b>a,c
	Yakın Akrabam ^d	32	4,24	,59			b>a,d
	Sporla ilgilenen Yok ^e	93	4,21	,58			b>a,e
Spordan Beklenti	Babam ^a	64	4,73	,50	7,41	,00*	b>a,c
	Annem ^b	20	4,90	,27			
	Kardeşim ^c	31	4,28	,60			
	Yakın Akrabam ^d	32	4,55	,60			b>a,e
	Sporla ilgilenen Yok ^e	93	4,32	,72			

* $p<0,05$; One Way ANOVA Test

Katılımcıların ailelerinde spor yapan birey değişkenine ilişkin dağılımları incelendiğinde, spora teşvik eden unsurlar, sporla uğraş ve spordan beklenti alt boyutunda anlamlı farklılık görülmektedir ($p<0,05$). Ortaya çıkan anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Tukey testi uygulanmıştır. Buna göre, spora teşvik eden unsurlar alt boyutundaki anlamlı farklılık sporla ilgilenen tanıdığı olmayanlar ile babası, annesi, kardeşi ve yakın akrabası spor yapanlar arasında anlamlı farklılığın görüldüğü tespit edilmiştir. Sporla uğraş alt boyutundaki anlamlı farklılığa sebep olan gruplar incelendiğinde, babası ve annesi spor yapanlar ile kardeşi, yakın akrabası ve spor yapan tanıdığı olmayanlar arasında farklılık görülmektedir. Aynı zamanda kardeşi, yakın akrabası ve tanıdığı spor yapan birisi olmayanlar ile annesi ve babası spor yapanlar arasında anlamlı farklılık görülmektedir. Spordan beklenti alt boyutunda ise kardeşi spor yapanlar ile babası ve annesi spor yapanlar arasında anlamlı farklılık görülmekle birlikte sporla ilgilenen tanıdığı olmayanlar ile babası ve annesi spor yapanlar arasında anlamlı farklılık olanlar arasında anlamlı farklılık görülmektedir.

Tablo 5. Katılımcıların yerleşim yerlerine ilişkin dağılımları

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{X}$	S.S.	F	P	Tukey
Spora Teşvik Eden Unsurlar	Köy ^a	44	3,47	,80	4,11	,07*	b>c
	İlçe ^b	49	3,53	,78			
	İl ^c	91	3,12	,73			
	Büyükşehir ^d	56	3,13	,90			
	Köy ^a	44	3,97	,51			c>d,a
Sporla Uğraş	İlçe ^b	49	4,20	,51	26,09	,00*	c>b
	İl ^c	91	4,71	,41			
	Büyükşehir ^d	56	4,26	,60			
	Köy ^a	44	4,16	,65			b>a
	İlçe ^b	49	4,30	,69			c>d,b
Spordan Beklenti	İl ^c	91	4,86	,31	19,52	00*	c>d
	Büyükşehir ^d	56	4,38	,72			

* $p<0,05$; One Way ANOVA Test

Katılımcıların yerleşim yerlerine ilişkin dağılımları incelendiğinde, spora teşvik eden unsurlar, sporla uğraş ve spordan beklenti alt boyutunda anlamlı farklılık görülmektedir ($p<0,05$). Ortaya çıkan anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Tukey testi uygulanmıştır. Spora teşvik alt boyutundaki anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğu incelendiğinde, ilçede yaşayan sporcular ile ilde yaşayan sporcular arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Sporla uğraş alt boyutundaki anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğu incelendiğinde, köyde yaşayanlar ile il ve büyükşehirde yaşayanlar arasında, ilçede yaşayanlar ile ilde yaşayanlar arasında, büyükşehirde yaşayanlar ile köy ve ilde yaşayanlar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Spordan beklenti alt boyutundaki anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğu incelendiğinde, köyde yaşayanlar ile ilçede yaşayanlar arasında, ilçede yaşayanlar ile il ve büyükşehirde yaşayanlar arasında ve büyükşehirde yaşayanlar ile ilde yaşayanlar arasında anlamlı farklılık görülmüştür.

Tablo 6. Katılımcıların eğitim seviyesine ilişkin dağılımları

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{X}$	S.S.	F	p	Tukey
Spora Teşvik Eden Unsurlar	Lise ^a	97	3,39	,75	5,85	,03*	c>a,b
	Lisans ^b	108	3,08	,83			
	Lisansüstü ^c	35	3,53	,80			
Sporla Uğraş	Lise ^a	97	4,22	,56	10,82	,00*	b>a,c
	Lisans ^b	108	4,55	,54			
	Lisansüstü ^c	35	4,21	,55			
Spordan Beklenti	Lise ^a	97	4,42	,63	3,29	,04*	b>c
	Lisans ^b	108	4,62	,65			
	Lisansüstü ^c	35	4,37	,59			

* $p<0,05$; One Way ANOVA Test

Katılımcıların eğitim seviyesine ilişkin dağılımları incelendiğinde, spora teşvik eden unsurlar, sporla uğraş ve spordan beklentiler alt boyutunda anlamlı farklılık görülmüştür ($p<0,05$). Ortaya çıkan anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Tukey testi uygulanmıştır. Bu analiz sonucunda spora teşvik eden unsurlar alt boyutundaki anlamlı farklılık lisans seviyesinde olan katılımcılar ile lise ve lisansüstü eğitim seviyesine sahip katılımcılar arasında olduğu görülmüştür. Sporla uğraş alt boyutundaki anlamlı farklılığın nedeni incelendiğinde lisans seviyesindeki katılımcılar ile lise ve lisansüstü eğitim seviyesine sahip katılımcıların sebep olduğu görülmüştür. Spordan beklenti alt boyutundaki anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğu incelendiğinde, lisans seviyesindeki katılımcılar ile lisansüstü seviyesindeki katılımcıların sahip olduğu görülmüştür.

TARTIŞMA

Bu araştırmanın amacı, 2023-2024 sezonunda Türkiye Kadınlar Futbol Birinci Ligi'nde mücadele eden sporcuların futbola yönelme nedenlerini çeşitli değişkenler açısından incelemek ve bu değişkenlerin "futbola başlama nedenleri" ölçeği alt boyut puanları üzerindeki etkilerini değerlendirmektir. Araştırmadan elde edilen bulgular, alan yazınla karşılaştırılarak bu bölümde tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Katılımcıların spora başlama yaşı ile ölçek alt boyutları arasında anlamlı farklılıklar saptanmıştır. "Spora teşvik eden unsurlar", "sporla uğraş" ve "spordan beklenti" alt boyutlarında elde edilen sonuçlar, spora erken yaşlarda başlayan sporcuların (özellikle 5–8 yaş arası) bu alanlarda daha yüksek puanlara sahip olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, küçük yaşta spora başlatılan bireylerin spora olan ilgilerinin ve bu alanda başarıya ulaşma isteklerinin daha güçlü olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle 5–8 yaş grubu ile 13–16 ve 17–20 yaş grupları arasındaki farkların anlamlı olması, erken yaşta kazanılan spor alışkanlıklarının bireylerin motivasyonunu ve beklentilerini artırdığını göstermektedir. Türkiye'de kadın futbolcu profiline yönelik yapılan çalışma da bireylerin futbola yönelmeden önce lise düzeyinde başka branşlarda da yer aldıkları vurgulanmakta ve bu durumun sporculuk gelişimine katkı sunduğu belirtilmektedir (Arslan, 2012). Bu bulgular, spora başlama yaşının bireylerin spor yaşamındaki yönelimlerini etkilediğini desteklemektedir. Benzer şekilde, tenis sporcuları üzerinde gerçekleştirilen çalışmada, tenisle ilgilenme süresi ile beklentiler arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (Kaya, 2016). Bu sonuçlar, sporla ilgilenme süresinin spora yönelme motivasyonunu etkilediğini göstermektedir.

Araştırmada, ailede spor yapan bireylerin varlığı ile ölçek alt boyutları arasında da anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. "Spora teşvik eden unsurlar" alt boyutunda, sporla ilgilenen tanıdığı olmayan bireylerle diğer gruplar arasında anlamlı farklar saptanmıştır. Özellikle, annesi ve babası spor yapan bireylerin daha yüksek puanlar alması, aile bireylerinin sporla ilgilenmesinin çocuğun spora yönelmesinde belirleyici bir unsur olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, Samsun ilindeki tenis sporcuları üzerine yapılan araştırmada tenis sporuna yönelmenin en önemli nedenlerini aile desteği, kitle iletişim araçları, arkadaş grubu ve sağlık faktörleri olarak belirleyen İmamoğlu'nun (2009) çalışmasıyla örtüşmektedir (İmamoğlu, 2019). Whitehead ve arkadaşları (2006), yaptıkları çalışmada ailelerin doğrudan ya da dolaylı yollarla çocuklarını belirli spor branşlarına yönlendirdiklerini ve bu durumun spor tercihlerinde belirleyici bir etken olduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde diğer çalışmalar ailede spor yapan bireylerin varlığının çocukların spora katılımını ve bu konudaki motivasyonunu artırdığını göstermektedir (Akcan ve Bulgu, 2012; Yüksel, 2019).

Katılımcıların yaşadıkları yerleşim birimi ile ölçek alt boyutları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Spora teşvik eden unsurlar, sporla uğraş ve spordan beklenti alt boyutlarında büyükşehirlerde yaşayan sporcular lehine sonuçlar elde edilmiştir. Büyükşehirlerde spor tesisleri, ekipman ve profesyonel desteğe erişim daha kolay olduğundan, köy veya ilçede yaşayan bireylerle büyükşehirde yaşayanlar arasında farklar ortaya çıkabilmektedir. Çim hokeyi ve buz hokeyi sporcuları üzerine yapılan araştırmada da anlamlı farklılığın büyükşehirlerde yaşayan sporcular lehine olduğu tespit edilmiştir (Biol, 2007). Akkaya'nın (1998) ve Göktepe'nin (2008) çalışmalarında, büyükşehirlerde yaşayan sporcuların spor altyapısına daha kolay ulaştıkları ve bu durumun, ilçe ve köylerde yaşayan sporculara göre anlamlı bir farklılık oluşturduğu belirtilmiştir. Yerleşim birimi ile spora yönelme arasında anlamlı fark bulunmaması ise literatürdeki çelişkili bulgulara işaret etmektedir. Nitekim bazı çalışmalarda (Zorba ve Göksel, 2016) yerleşim biriminin spora katılım üzerinde belirleyici olmadığı, buna karşın diğer araştırmalarda büyükşehirlerde yaşayan sporcuların daha avantajlı olduğu vurgulanmıştır.

Katılımcıların eğitim düzeyleri ile ölçek alt boyut puanları arasında anlamlı farklar tespit edilmiştir. Lisans mezunu bireyler hem spora teşvik eden unsurlar hem de sporla uğraş ve spordan beklenti alt boyutlarında diğer eğitim gruplarına göre daha yüksek puanlar almıştır. Bu durum, lisans düzeyinde eğitim alan bireylerin sporla daha bilinçli ve planlı bir ilişki kurduğuna işaret edebilir. Yorulmazlar ve arkadaşlarının (2002) elit badmintoncular üzerinde yürüttüğü çalışmada da benzer şekilde eğitim düzeyi ile spora yönelme arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Tenis sporcuları üzerindeki bir çalışmada profesyonel olarak sporla ilgilenme nedenlerinin eğitim düzeyiyle ilişkili olduğu vurgulanmıştır (Gündoğdu, 2017). Özel spor merkezi üyeleri üzerinde gerçekleştirilen çalışmada da eğitim durumu ile spordan beklentiler arasında anlamlı farklılıklar belirlenmiştir (Akça ve Sunay, 2012).

Genel olarak literatür, eğitim düzeyi arttıkça sporla uğraş düzeyinin ve spordan beklentilerin çeşitlendiğini göstermektedir. Bu bağlamda, lisans düzeyindeki katılımcıların spora daha fazla zaman ayırabildikleri ve bu nedenle spordan daha yüksek beklentiye sahip oldukları düşünülmektedir. Lisansüstü düzeyde ise eğitim yoğunluğu nedeniyle sporla uğraş düzeyinin düştüğü, ancak spora teşvik unsurlarının yine de yüksek düzeyde etkili olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Elde edilen bulgular doğrultusunda, kadın futbolcuların futbola yönelme süreçlerinde aile desteği, erken yaşta spora başlama, yaşanılan çevre ve eğitim düzeyi gibi faktörlerin belirleyici olduğu görülmektedir. Özellikle küçük yaşta (5–8 yaş) spora başlayan bireylerin, spora yönelme, spordan beklenti ve sporla uğraş düzeylerinin daha yüksek olması, spor eğitiminin erken yaşta başlamasının önemini ortaya koymaktadır. Ailede spor yapan bireylerin varlığı, çocuğun spora yönelmesinde güçlü bir motivasyon kaynağı olarak öne çıkmakta, bu durum literatürdeki pek çok çalışmayla da desteklenmektedir. Yaşanılan çevre bağlamında, büyükşehirlerde yaşayan sporcuların daha yüksek skorlar alması, spor altyapılarına erişimin bu süreçte etkili olduğunu göstermektedir. Eğitim düzeyinin ise hem spora yönelmede hem de spordan beklentilerde anlamlı farklılık yarattığı, özellikle lisans düzeyinde daha bilinçli ve motive bireylerin bulunduğu belirlenmiştir. Tüm bu veriler, kadın futbolcuların spora yöneliminde çok yönlü sosyal, kültürel ve çevresel faktörlerin etkili olduğunu ortaya koymakta ve spor politikalarının bu değişkenler dikkate alınarak yapılandırılması gerektiğini göstermektedir.

ÖNERİLER

- Antrenörler, sporcuların spora yöneliminde aile desteğini güçlendirecek stratejiler geliştirmeli ve ailelerle iş birliği yapmalıdır.
- Erken yaşta spora başlayan bireyler için motivasyonu sürdürecekt destekleyici antrenman ortamları oluşturulmalıdır.
- Sporcuların eğitim ve spor yaşamlarını dengeli sürdürmeleri, uzun vadeli gelişim ve kariyer açısından önemlidir.
- Kadın futboluna yönelik altyapı olanakları geliştirilmelidir.
- Kulüpler, aile–sporcu–antrenör iletişimini güçlendirecek programlar tasarlamalıdır.

- Eğitim kurumlarında kadın futboluna yönelik farkındalık çalışmaları artırılmalıdır.
- Medyada kadın futbolunun görünürlüğü teşvik edilmelidir.
- Federasyonlar ve yerel yönetimler, kadın sporcular için burs ve destek mekanizmaları oluşturmaktadır.
- Başarılı kadın futbolcular rol model olarak genç sporcularla buluşturulmalıdır.
- Farklı sosyo-kültürel bağlamlarda kadınların spora katılımını inceleyen karşılaştırmalı araştırmalar artırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Afyon, Y. A., & Tunç, A. (1997). *Beden eğitimi ve spor tarihi*. Damla Yayınevi, 77-90.
- Akcan, F., & Bulgu, N. (2012). Spora yönelik sosyalizasyon süreci: lise öğrencileri üzerine bir uygulama. *Spor Bilimleri Dergisi*, 23(4), 195–206.
- Akça, N. Ş., & Sunay, H. (2012). Özel spor merkezlerine üye olan bireylerin spora yönelme nedenleri ve beklentilerinin gerçekleşme düzeyleri. *Opus International Journal of Society Researches*, 11(18), 1474–1493.
- Arik, B. (2004). *Top Ekranda*. İstanbul: Salyangoz Yayınları, 356-375.
- Arslan, B. (2012). *Türkiye’de kadın futbolcu profili*. Doktora Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi.
- Atasoy, B., & Kuter, F. Ö. (2005). Küreselleşme ve spor. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 11–22.
- Atlı, M., Arslan, E., Özkan, Z., & Kızılet, A. (2017). Türkiye’de kadın futbolcuların spora başlamalarına etki eden unsurlar ve spordan beklentileri. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 7(1), 54–61.
- Bayraktar, B., & Sunay, H. (2004). Türkiye’de elit bayan ve erkek voleybolcuların spora başlamasına etki eden unsurlar ve spordan beklentileri. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 63–72.
- Biol, Ş. S. (2007). *Türkiye’deki çim hokeyi ve buz hokeyi sporcularının sosyo-ekonomik yapıları, branşlara katılım nedenlerinin ve beklentilerinin araştırması*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi.
- Bozlu, B. (2019). Kadın futbol alanının ilişkisel analizi. *Sosyoloji Dergisi*, (39), 53–80.
- Doğan, G. (2023). *Performans yüzücülerinin atletik zihinsel enerji düzeyleri ile spora başlama nedenleri ve beklentileri arasındaki ilişkilerin araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for windows step by step: a simple guide and reference, 17.0 update* (10th ed.). Pearson.
- Green, M., & Oakley, B. (2001). Elite sport development systems and playing to win: uniformity and diversity in international approaches. *Leisure Studies*, 247-267.
- Günay, M., & Yüce, İ. A. (2001). *Futbol antrenmanının bilimsel temelleri* (2. baskı). Gazi Kitabevi, 1-388.
- Gündoğdu, S. D. (2017). *Türkiye’de performans tenisi yapan sporcuların tenise başlama nedenleri ve beklentileri (Diyarbakır örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- İmamoğlu, R. (2009). *Samsun ilinde tenis sporu ile uğraşanların bu sporu seçme sebeplerinin araştırılması* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayıncılık, 1-273.
- Kaya, N. (2016). *Lisanslı tenis sporcularının tenis sporuna başlama nedenleri, beklentileri ve beklentilerinin önündeki engellerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.
- Knapp, B. (2011). Becoming a football player: Identity formation on a women's tackle football team. *Women in Sport and Physical Activity Journal*, 20, 35–50.
- Murphy, A., Askew, K., & Sumner, K. (2017). Ebeveynlerin gençlerin futbol katılımına izin verme niyeti: Algılanan beyin sarsıntı riski ve planlanan davranış teorisi. *Spor, Egzersiz ve Performans Psikolojisi*, 6, 230–242.
- Orta, L. (2000). Futbolda bayanlar dünya kupası ile erkekler dünya kupasının karşılaştırarak incelenmesi. *Birinci Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi*, 26–27 Mayıs, Ankara.

- Özcan, S. (2011). *Temel tenis teknik öğretiminde iki farklı antrenman metodunun teknik, biyometrik ve fizyolojik özellikler üzerine etkisinin araştırılması*. Doktora Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Pfister, G. (2010). Women in sport gender relations and future perspectives. *Sport in Society*, 13(2), 234–248
- Sekaran, U. (2003). *Business research methods: a skill-building approach*, 4. Baskı, John Wiley & Sons.
- Şebin, K., Serarslan, Z. M., Katkat, D., Tozoğlu, E., & Kızılet, A. (2007). Spor yapan üniversite öğrencilerinin spora başlama ve spor yapma nedenlerine ilişkin görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1, 43–63.
- Tazegül, Ü. (2014). Sporun kişilik üzerindeki etkisinin araştırılması. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 2(5), 538–539.
- Whitehead, S. H., Biddle, J. H., O'Donovan, T. M., & Nevill, M. E. (2006). Social-psychological and physical environmental factors in groups differing by levels of physical activity: A study of scottish adolescent girls. *Pediatric Exercise Science*, 18(2), 226-239.
- Yıldırım, Y. (2007). *Türkiye’de performans tenisi yapan sporcuların tenise başlama nedenleri ve beklentileri*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi.
- Yorulmazlar, M. M., Bakır, M., & Kepoğlu, A. (2002). Türkiye’deki ve Dünya’daki elit badminton sporcularının sosyo-ekonomik analizi. *7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Özetleri*, 27-29 Ekim, Antalya.
- Yüksel, M. (2019). Ailenin spora katılımı ile çocuklarının elit spora yönelmesi arasındaki ilişki. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 319–326.
- Zorba, E., & Göksel, A. G. (2016). Türkiye’deki plaj hentbolu sporcularının spora başlamasına etki eden unsurlar ve spordan gelecek beklentileri. *Journal of Human Sciences*, 13(2), 3092–3101.

KAYNAK GÖSTERİMİ

Karakoyun, M., & Aydemir, İ., (2025). Kadın Futbol 1. Liginde Oynayan Sporcuların Futbol Branşına Yönelmesinde Aile Çevre ve Toplum Unsurlarının Etkisinin Araştırılması. *Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi- USEABD*, 11(3), 275-283. <https://doi.org/10.18826/useabd.1734239>